

VÝVOJ ŠIKANOVÁNÍ A SPOKOJENOSTI ŽÁKŮ SE VZTAHY V TŘÍDNÍM KOLEKTIVU V PRŮBĚHU ZÁKLADNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

– TŘÍDY S AKTUÁLNĚ PROBÍHAJÍCÍ ŠIKANOU

PhDr. Pavel Letý

Pedagogicko-psychologická poradna

Nový Jičín

PODMÍNKY ZAŘAZENÍ KOLEKTIVU DO VÝZKUMNÉHO PODSOUBORU

- 1) Šikana oběti probíhala i v době administrace dotazníku (žáci neměli důvod být „spokojeni“ z důvodu jejího zamezení)
- 2) Byla identifikována konkrétní oběť (je známo, o kterého žáka se jedná)
- 3) K šikaně oběti docházelo skoro každý den nebo týden (byla tedy intenzivní)
- 4) K šikaně oběti docházelo přímo ve třídě (tedy za přítomnosti většiny ostatních žáků)

PODMÍNKY ZAŘAZENÍ KOLEKTIVU DO VÝZKUMNÉHO PODSOUBORU – POKRAČOVÁNÍ

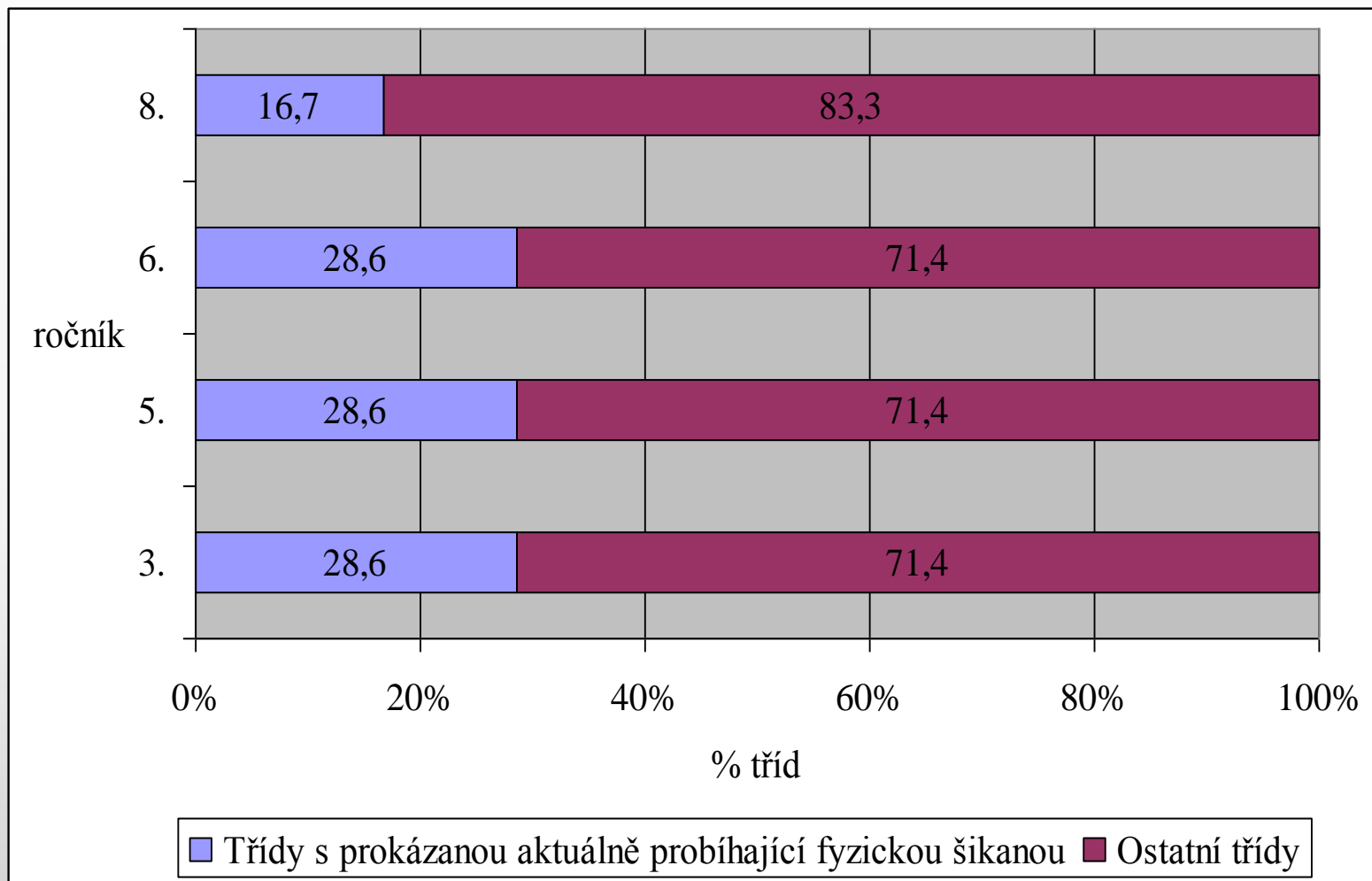
- 5) Součástí šikany byly **fyzické útoky vůči oběti** (v kombinaci s bodem 4) museli ostatní žáci o jednání agresorů pravděpodobně vědět)
- 6) Oběť byla aktivně šikanována **skupinou agresorů** - minimálně třemi (je známo, o které žáky se jedná)
- 7) **Šikanování** oběti **potvrdili při vyšetřování svědci** (není to jen verze oběti)

Minimálně **třetí vývojové stádium** šikanování (Kolář) podle Metodického pokynu MŠMT k prevenci a řešení šikanování

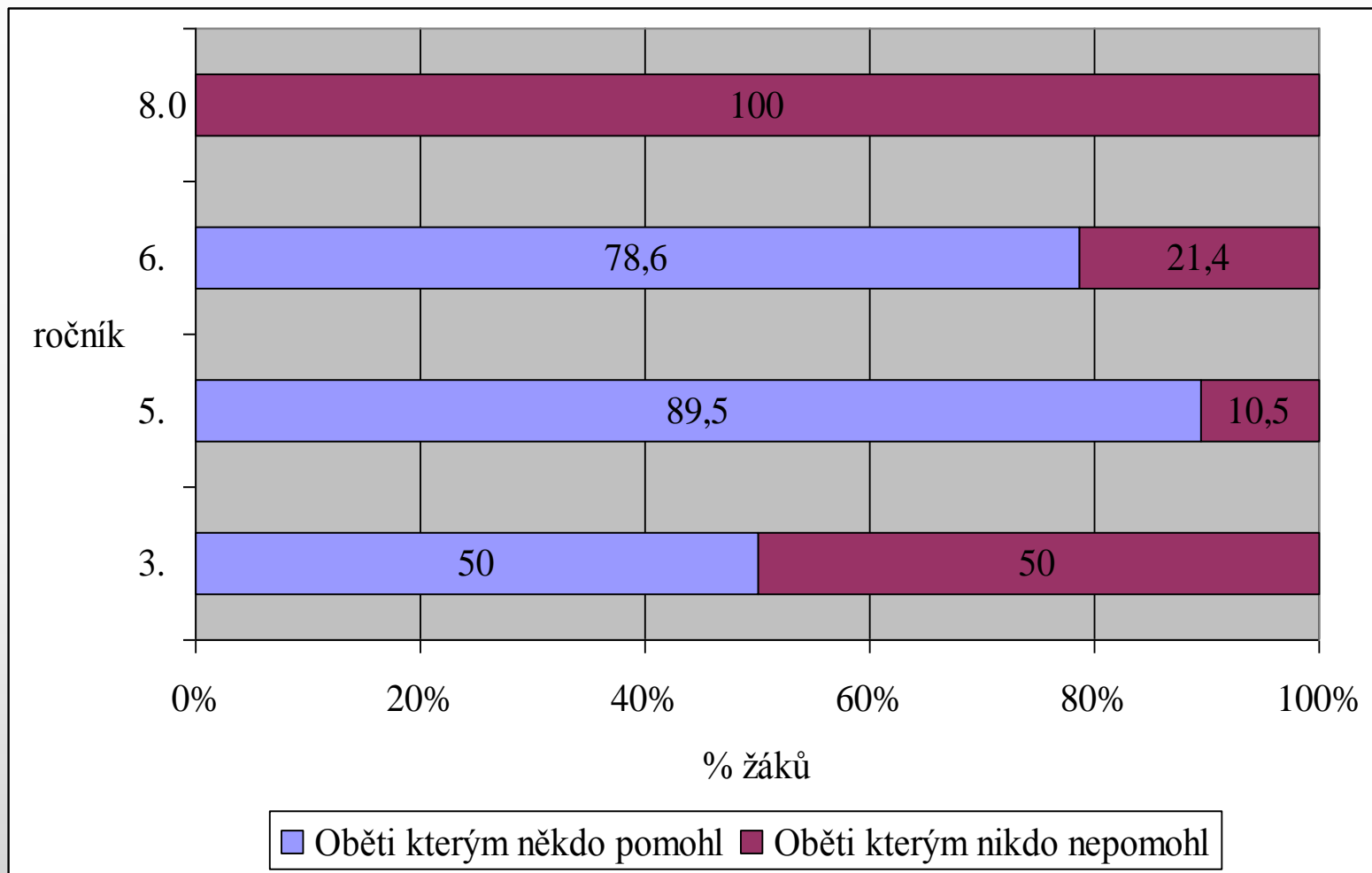
TŘÍDY S PROKÁZANOU, AKTUÁLNĚ PROBÍHAJÍCÍ, FYZICKOU ŠIKANOU (N = 33 KOLEKTIVŮ, 744 ŽÁKŮ)

- Podle výzkumného souboru vyrůstá minimálně 1/4 žáků na základních školách v prostředí, kde aktuálně dochází k veřejnému fyzickému šikanování odpovídajícímu 3. vývojovému stádiu
- Touto situací jsou ve třídě poškozováni všichni žáci:
 - oběti – primární viktimizace
 - svědci – sekundární viktimizace
 - agresoři – návyk dosahovat uspokojení prostřednictvím násilí

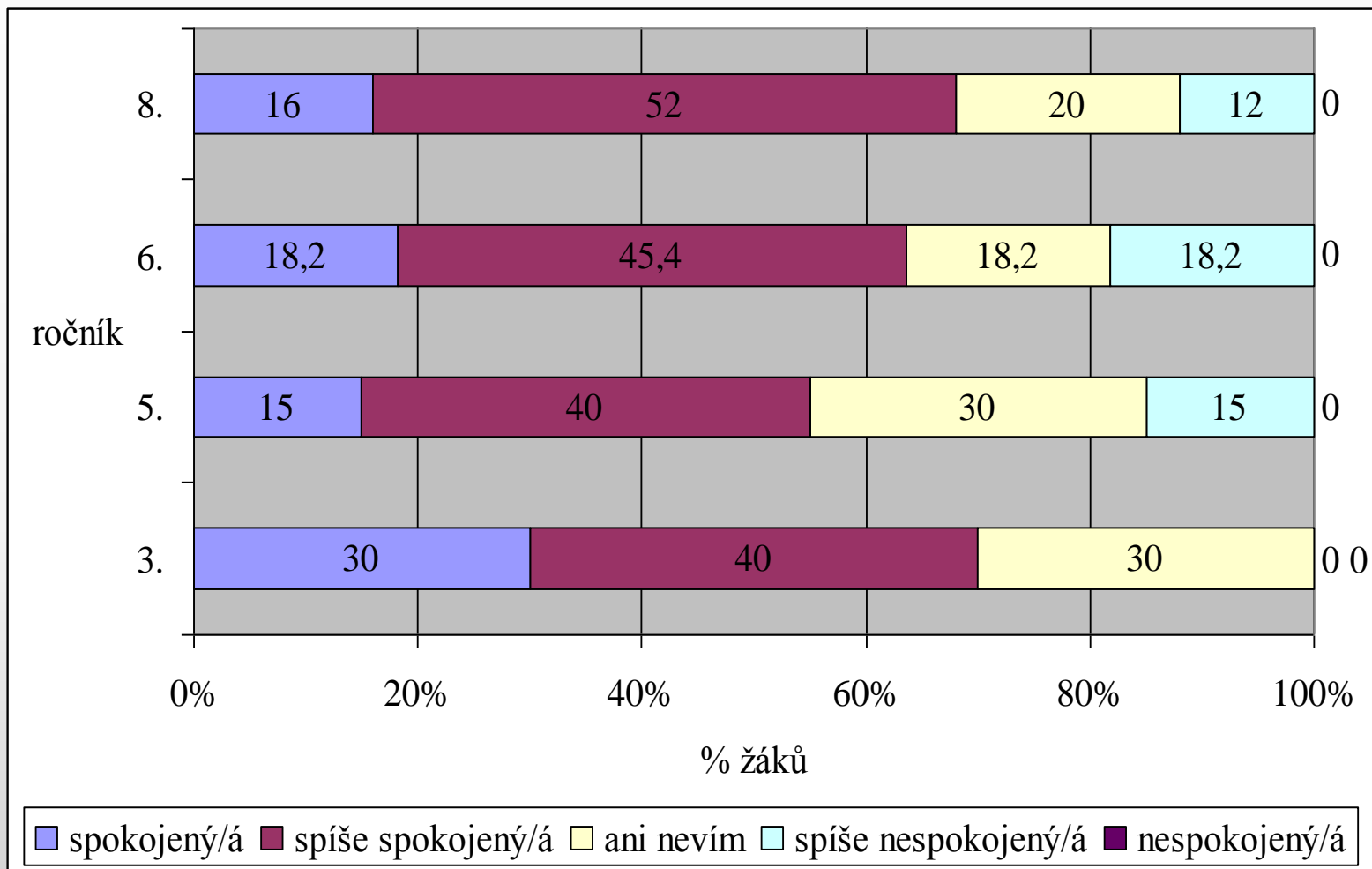
ZKUŠENOST OBĚTÍ ŠIKANY S POMOCÍ

- Od 5. ročníku **přibývá obětí, kterým nikdo nepomohl**
- *(Celý výzkumný soubor: statisticky významný rozdíl již od 3. třídy, stoupá i počet obětí šikanovaných skoro každý den nebo týden, kterým nikdo nepomohl, vzhledem k celkovému počtu žáků v ročníku: 3.tř.: 1,4% → 5.tř.: 2,3% → 6.tř.: 4% → 8.tř.: 3,9%)*
- Jak jsou ostatní žáci ve třídě spokojeni se vztahy ve svém třídním kolektivu?

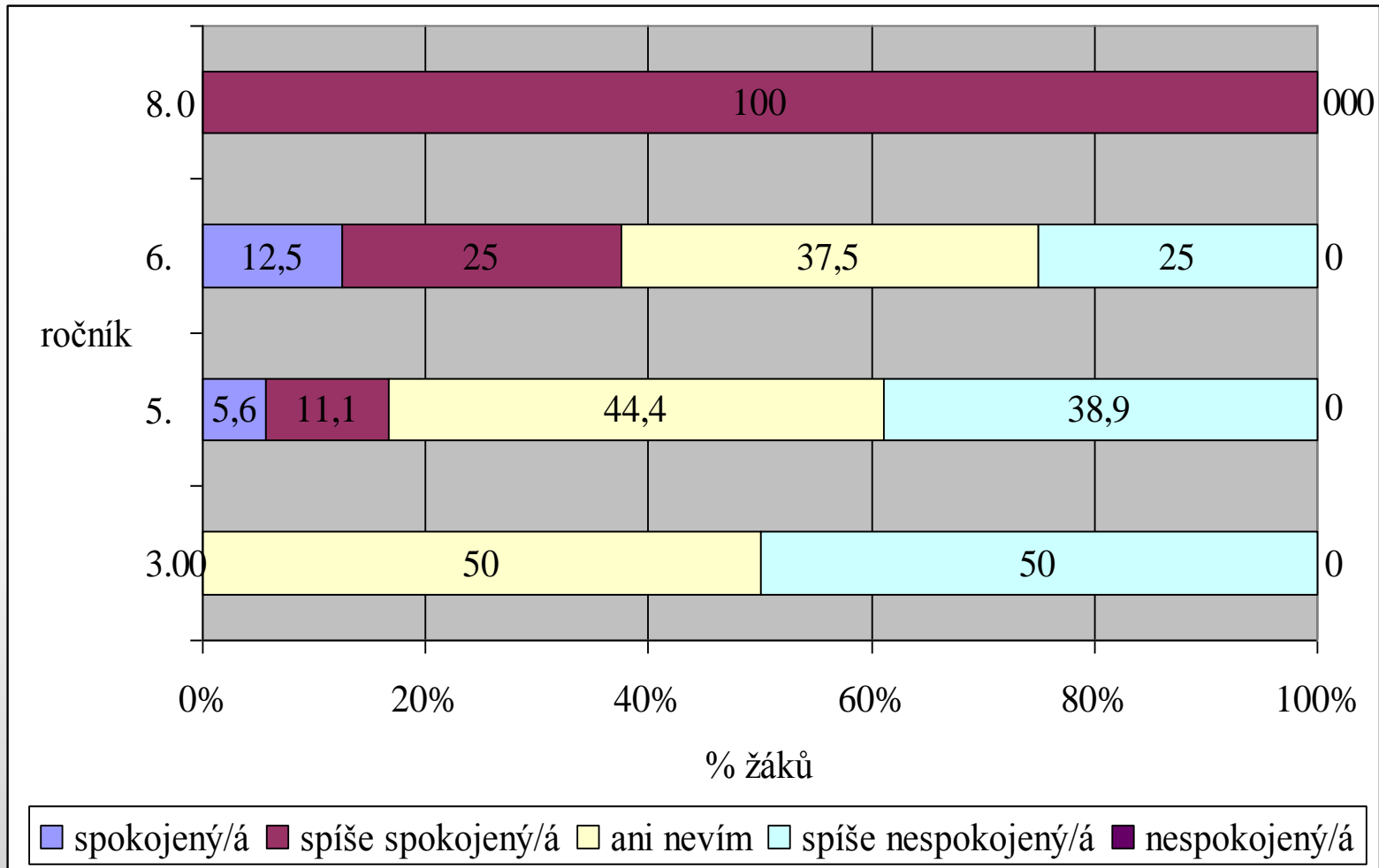
SPOKOJENOST SVĚDKŮ ŠIKANY, KTEŘÍ NA SOBĚ NEZAŽILI PRVKY ŠIKANOVÁNÍ, SE VZTAHY VE TŘÍDĚ

- Ve všech ročnících **většina** žáků **nevidí v intenzivním šikanování spolužáka** pro hodnocení kvality vztahů kolektivu, jako takových se kterými jsou „spokojeni“ nebo „spíše spokojeni“ **vážný problém**
- *(Celý výzkumný soubor: při srovnání se „spokojeností“ žáků, kteří neznají oběť šikanování, jsou data prakticky shodná a mezi soubory nebyl zjištěn statisticky významný rozdíl)*
↓↓↓
- **Situace oběti na jejich hodnocení vztahů ve třídě** (přinejmenším na námi použité škále) pravděpodobně **nemá žádný vliv!**

SPOKOJENOST SVĚDKŮ FYZICKÉ ŠIKANY, KTEŘÍ NA SOBĚ NĚKDY ZAŽILI PRVKY ŠIKANOVÁNÍ, SE VZTAHY VE TŘÍDĚ

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- Souvisí **nárůst** jejich „**spokojenosti**“ (celý výzkumný soubor: statisticky významný rozdíl) se vztahy ve třídě primárně
 - s šikanovanou obětí o které vypovídají?
 - se zažívanými prvky šikany na sobě?

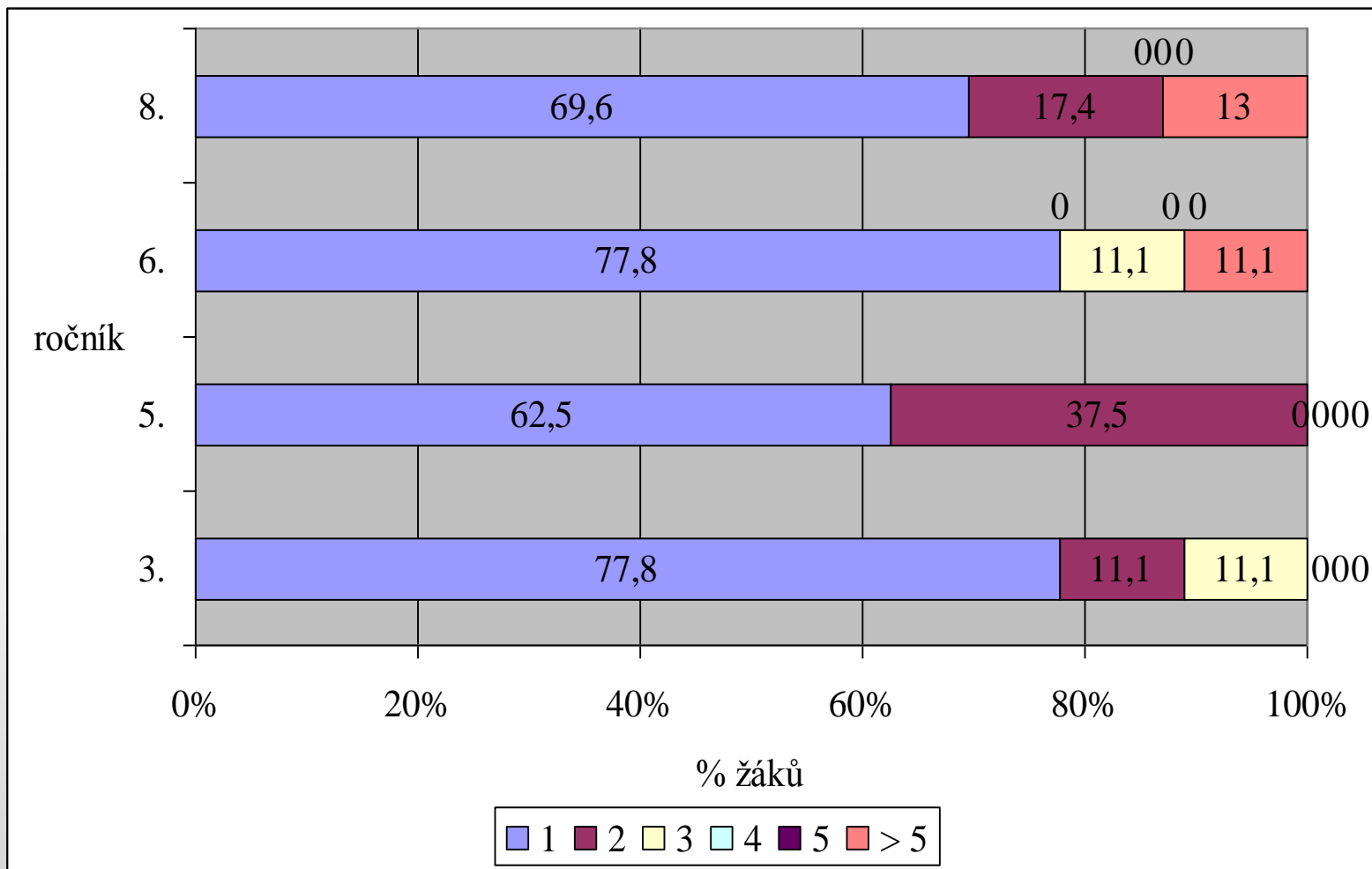

Pro své hodnocení vztahů ve třídě věnují probíhající šikaně stále menší pozornost (habituační = přivykají probíhajícímu násilí)

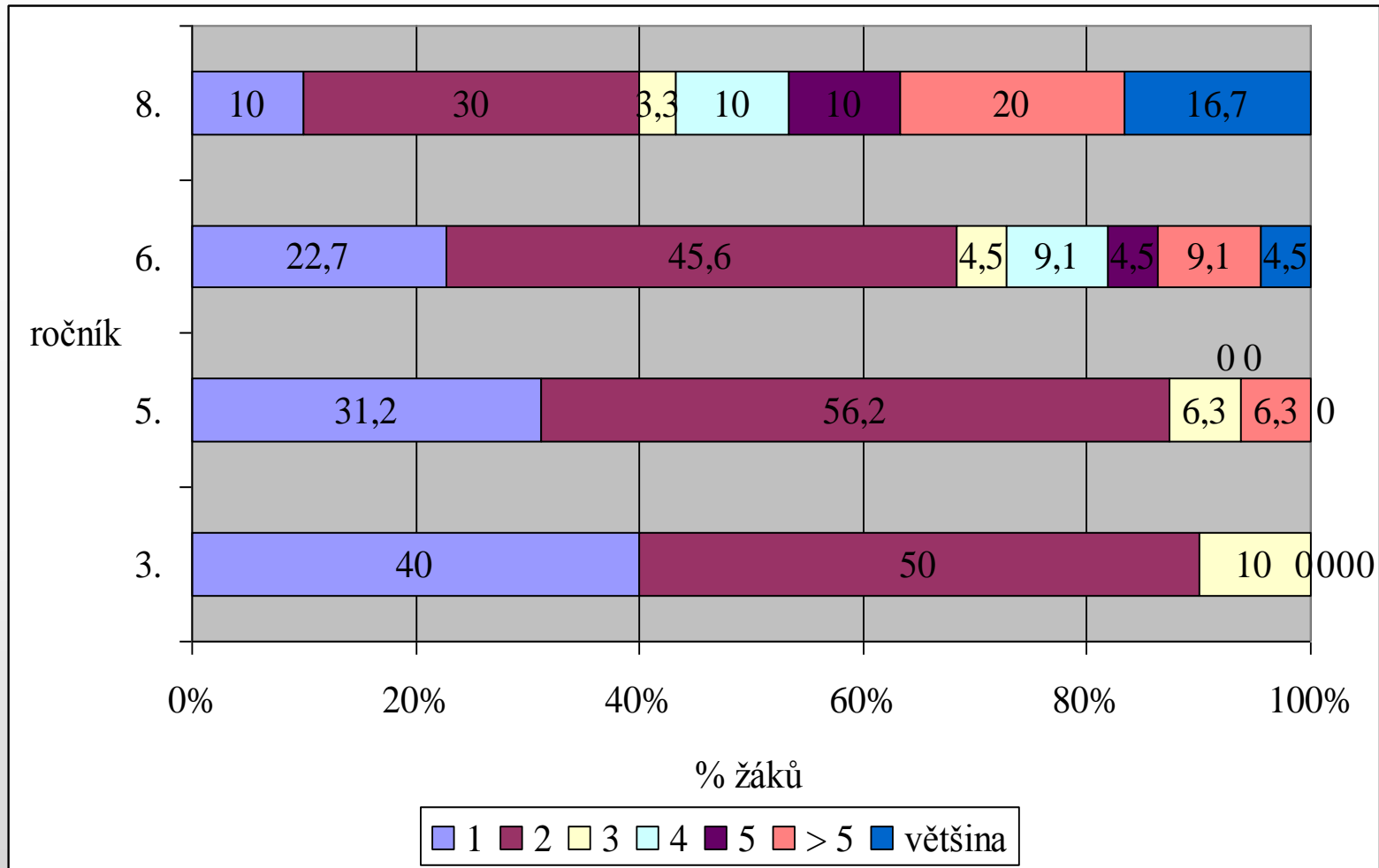
- Nebo se situace obětí mezi jednotlivými ročníky přece jen v nějakém ohledu zlepšuje?
 - ubývá postupně ve třídách obětí?
 - nebo ubývá postupně ve třídách agresorů?

SVĚDCI, KTEŘÍ NA SOBĚ NEZAŽILI PRVKY ŠIKANOVÁNÍ – POČET UVÁDĚNÝCH OBĚTÍ

SVĚDCI, KTEŘÍ NA SOBĚ NEZAŽILI PRVKY ŠIKANOVÁNÍ – POČET UVÁDĚNÝCH AGRESORŮ

- Situace obětí se i v tomto ohledu pravděpodobně zhoršuje:

Svědci, kteří na sobě nezažili prvky šikanování (většina), v jednotlivých ročnících uvádějí

- **stejný počet obětí** (nejčastěji jednu)

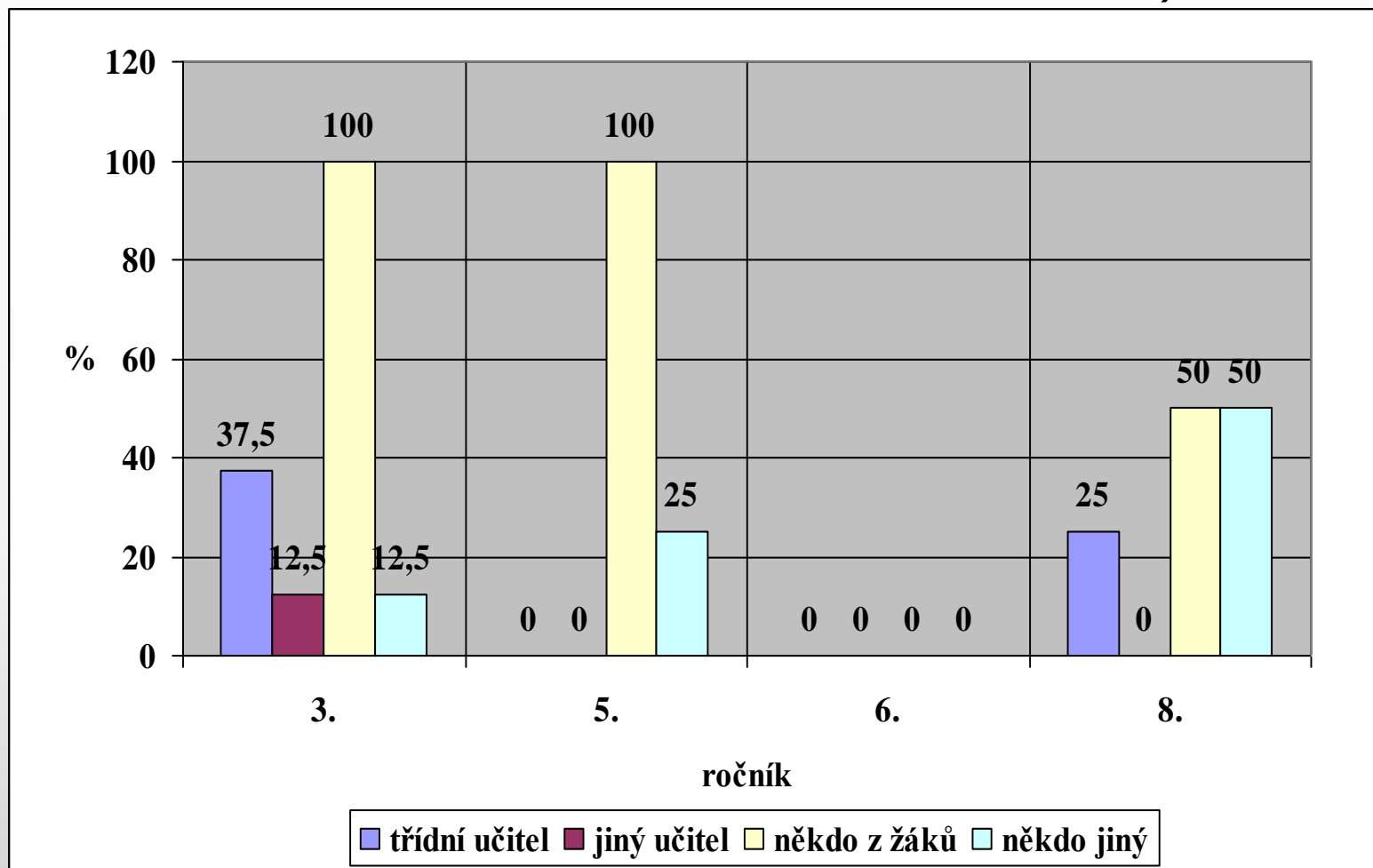
-

zvyšující se počet agresorů, kteří ji šikanují

- Zlepšují se vztahy tím, že by obětem více pomáhali její spolužáci a už nebyla zapotřebí pomoc učitele?

KDO OBĚTEM POMOHL NAPOŘÁD (DATA Z CELÉHO VÝZKUMNÉHO SOUBORU)

- Celý výzkumný soubor: mezi 1. a 2. stupněm základní školy *statisticky významně klesá pomoc poskytnutá někým z žáků*, která obětem pomohla napořád

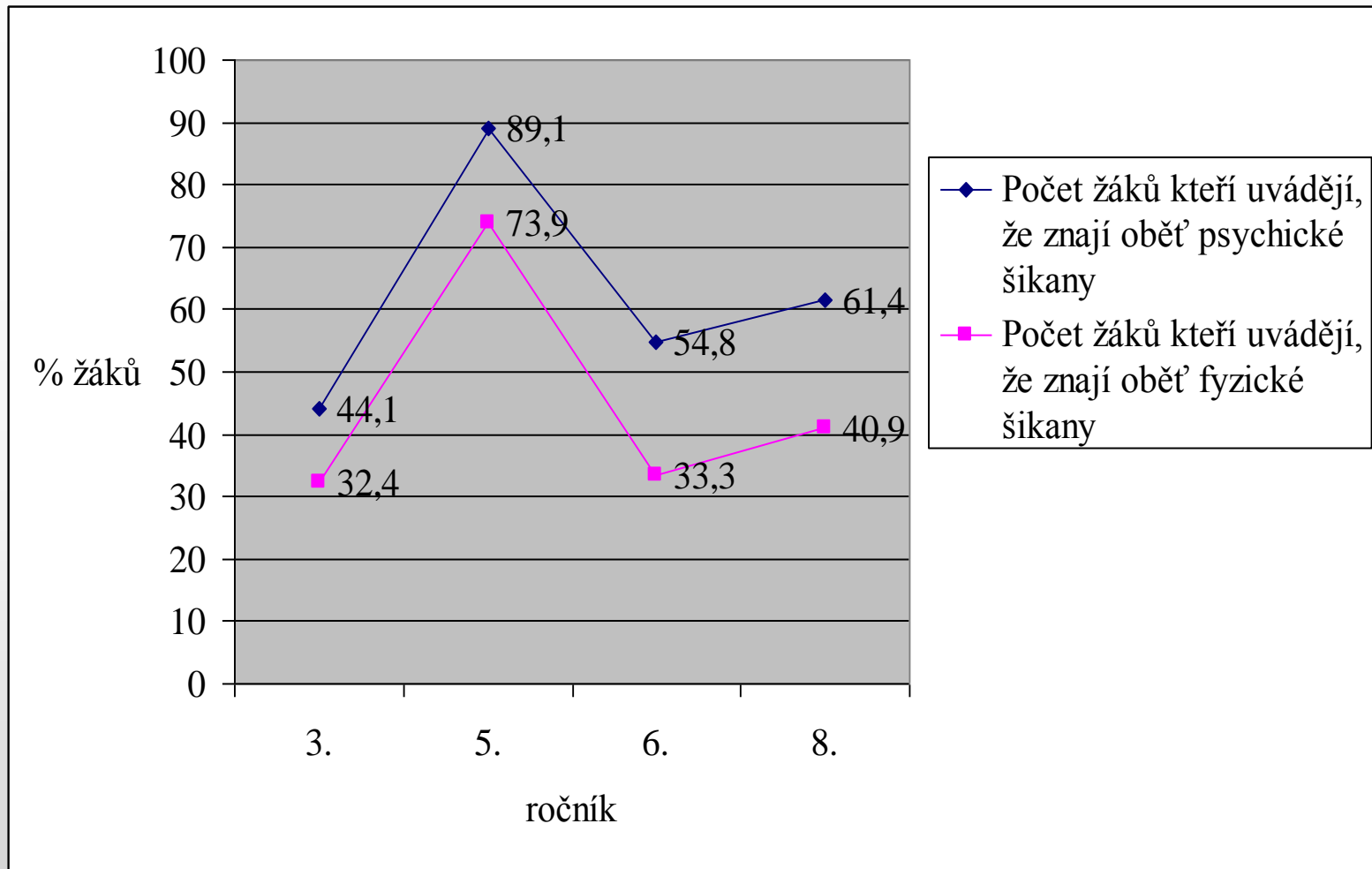

Ve vztahu k šikanování se vztahy ve třídě pravděpodobně zhoršují

- Jaká je ochota žáků na šikanu alespoň anonymně upozornit a tím ji zabránit?

POČET ŽÁKŮ, KTERÍ UVÁDĚJÍ, ŽE VE TŘÍDĚ ZNAJÍ OBĚŤ ŠIKANOVÁNÍ

OTÁZKY K ZAMYŠLENÍ

- V těchto třídních kolektivech bylo prokázáno, že k fyzické šikaně aktuálně docházelo přímo ve třídě, tedy zcela veřejně
- Dá se proto předpokládat, že ostatní žáci o ní museli vědět!
- Proč o ni většina ani anonymně nevypovídá?
 - sympatizují s agresory více než s oběťmi?
 - má pro ně utrpení oběti menší význam, než možný trest pro útočníky?
 - učí se svým jednáním netečnosti vůči násilí a krytí pachatelů násilných činů?

ZÁVĚRY

- Většina žáků na 2. stupni ZŠ ani anonymně neuvádí, že zná oběť fyzické šikany, ačkoli k ní aktuálně docházelo zcela veřejně
- Podle svědků, kteří na sobě nezažili prvky šikanování (většina), mezi jednotlivými ročníky ve třídě **přibývá agresorů, počet jejich obětí je stejný**
- Od 5. ročníku **klesá počet obětí, kterým bylo pomůženo** (v 8. ročníku již nebylo pomůženo žádné z nich)

SITUACE ŠIKANOVÁNÝCH OBĚTÍ SE V PRŮBĚHU ZÁKLADNÍ ŠKOLNÍ DOCHÁZKY ZHORŠUJE

ZÁVĚRY - POKRAČOVÁNÍ

- Přes zhoršující se situaci obětí je většina svědků šikanování se vztahy ve třídě „spokojena“, nebo „spíše spokojena“ – pro toto své hodnocení v probíhající šikaně nevidí vážný problém
- Ti ze svědků, kteří na sobě zažili prvky šikanování a uvádějí, že znají oběť fyzické šikany, jsou se vztahy ve třídě stále „spokojenější“

Privykají intenzivnímu šikanování a stále více jej považují za přirozenou součást normálních mezilidských vztahů?

ZÁVĚRY – POKRAČOVÁNÍ

- V 1/4 kolektivů ZŠ aktuálně dochází k veřejnému fyzickému šikanování spolužáka
- 1/4 žáků tak získává zkušenost, že společnost není ochotna či schopna zamezit násilí vůči druhému člověku

Poznámky:

- nejednalo se o reprezentativní vzorek škol, výsledky proto nelze prokazatelně zobecnit
- ve všech třídních kolektivech následovaly terapeutické intervence s cílem pokračování šikany zabránit (etika výzkumu)

Děkuji za pozornost

Kontakt:

PhDr. Pavel Letý

Pedagogicko-psychologická poradna Nový Jičín

Žižkova 3, 741 01 Nový Jičín

tel.: 556 771 140

e-mail: ompa@pppnj.cz

www.pppnj.cz

